

kládati jedině tehdy a jen potud za zrušené, nejsou-li spojeny i s nálezem novým.

10. Účinky právní moci trestních rozsudků musí býti v jistých případech omezeny: když by hrubým způsobem porušen byl zákon a zejména trestní řízení, když by na př. odsouzena byla osoba choromyslná nebo dítě a t. d., nebo když vysloven byl trest na dotyčný delikt nepřipustný. I protakové mimořádné a podobné případy musí býti o odpomoc postaráno a jest jasno, že rozsudky takovými nedostatky trpící samy sebou odpadají a jsou neplatny a tudíž nikdy právní moci nabyti nemohou.

Dle zásady, že cizozemské trestní rozsudky u nás vykonány býti nemohou, nelze asi též mluviti o právní moci takových rozsudků v tuzemsku.

Moc úřední (zneužití její).

I. Pojem.

Zneužití moci úřední jest vlastním či ryzím zločinem úředním, jehož jako bezprostřední pachatel se může dopustiti jedině státní nebo obecní úředník, jehož spoluvinníky nebo účastníky ovšem mohou býti i neúředníci. Za úředníka ve smyslu trestního zák. sluší dle § 101 al. 2 tr. z. pokládati toho, kdo na základě bezprostředního nebo prostředecného příkazu veřejného, přísežně nebo nepřisežně, povinen jest obstarávati úkony vlády. Vládou dlužno tu rozuměti souhrn zařízení veřejného práva, jimiž upraveny jsou veřejné tedy i obecní záležitosti bezprostředně se týkající všech neb aspoň jistých kruhů občanů státních, a dle nichž státní občané v tom směru potřebným nařízením jsou podrobeni (roz. kas. s. ze dne 27. února 1885, sb. č. 749, sb. č. 1734). Pojem úředníka dle trestního práva znamená tudíž netoliko úředníka v užším smyslu služební pragmatiky, nýbrž i sluhu kteréhokoli úřadu. Znamená nejen toho, jemuž vládní úkon byl svěřen ve způsobu veřejného úřadu ať na doživotí či na čas nebo do výpovědi, definitivně nebo prozatímně, za plat nebo bezplatně, nýbrž i toho, kdo toliko určité funkce pod státní autoritou obstarává (duchovní jako správci matrik, notáři, advokáti a jiní přísežní zástupci) a toho, kdo jen k jednotlivým služebním úkonům (vládním) byl přivzat (ku př. porotce). Vzhledem k tomuto pojmu úředníka a vládního úkonu prohlásil kasační dvůr obecního úředníka za úředníka netoliko vzhledem k t. zv. přenesené působnosti obce, nýbrž i vzhledem k působnosti samostatné zejména vzhledem k správě obecního jmění (roz. ze dne 18. února 1881, sb. č. 308); rovněž cestaře i na neerárních okresních silnicích (roz. ze dne 27. února 1885, sb. č. 749); pachtýře erárních mýt a jich zřizence (roz. ze dne 11. prosince 1886, sb. č. 1005); zřizence okresních nemocenských pokladen (plen. roz. ze dne 12. dubna 1892, sb. č. 1533) a j. Naproti tomu neuznal kasační dvůr v roz. ze dne 3. května 1890, sb. č. 1317 proti názoru generální prokuratury za úředníka pokladníka železné dráhy státem provozované vzhledem k vydávání jízdních lístků, jelikož provozování železnice nemá povahy veřejnoprávní, nýbrž jest podnikem hospodářským, jež provozovati mohou i osoby soukromé. Naproti tomu v roz. ze dne 21. října 1893, sb. č. 1688 prohlašuje kasační dvůr i provozování železnice státem za vládní úkon, jelikož stát tím plní svou úlohu veřejnoprávní (byť i povahy hospodářské, strategické nebo didaktické). Každý státní neb obecní úředník v uvedeném smyslu, který ve svém úřadě jakýmkoli způsobem zneužije moci sobě svěřené v úmyslu, aby někomu ať státu, obci nebo některé osobě fysické škodu způsobil (nehledíc k tomu,

že každým nesprávným konáním úřadu státní zájem se porušuje), dopouští se zločinu zneužití moci úřední, ať již tak učiní ze zjištěnosti, z vášně nebo vůbec pohnutek jakýchkoli (§ 101 tr. z., § 380 voj. tr. z.).

II. Zvláštní případy.

Zločinu tohoto se dopouští zejména:

1. soudce (i porotce v trestním procesu jest soudcem, roz. ze dne 24. února 1877, sb. č. 142, a sb. č. 201), státní zástupce nebo jiný kterýkoli úředník vrchnostenský, kterýž se nechá odvrátiti od zákonného plnění své úřední povinnosti. Dopouští se tudíž tohoto zločinu i poštovní úředník, jenž zadrží nebo otevře dopisy, jež u vykonávání služby obdrží nebo jichž nabude na základě svého úředního postavení a to bez rozdílu, zdali poškozovaný dopis obsahuje peníze nebo peněžitou hodnotu čili nic (plen. roz. nejv. s. ze dne 1. srpna 1860, kn. jud. č. 11, Gl. II. č. 962);

2. úředník, který ve věcech úředních, tudíž i notář, jenž při sepsání nebo vyhotovení notářské listiny nepravdu dosvědčí;

3. úředník, který úřední tajemství sobě svěřené nebezpečným způsobem poruší; kdo listinu svému úřednímu dohledu svěřenou zničí nebo někomu bezprávně sdělí, a

4. advokát nebo jiný přísežný zástupce, jenž ke škodě své strany odpůrci při sepisování sporných spisů nebo vůbec jinak radou a činem jest nápomocen (§ 102 tr. z., § 381 voj. tr. z.).

5. Rovněž každé ve zlém úmyslu způsobené obmezení osobní svobody, jehož dopustil se úředník nebo sluha úředním výkonem proti předpisům zákona k ochraně osobní svobody (§ 6 zák. ze dne 27. října 1862 č. 87 ř. z.) a každé ve zlém úmyslu u vykonávání úřadu nebo služby předsevzaté prohlédání domu proti ustanovením zák. k ochraně práva domovního (§ 4 zák. ze dne 27. října 1862 č. 88 ř. z.) jest zločinem zneužití moci úřední.

III. Trest na tento zločin jest těžký žalář od 1—5 let, kterýž však dle výše zlomyslnosti a škody může býti prodloužen až na 10 roků (§ 103 tr. z., § 382 voj. tr. z.).

IV. Osnova nového trestního zákona nezná již všeobecného zločinu zlého užití moci úřední, nýbrž dle vzoru německého říšského zákona trestního vypočítává jednotlivá trestná porušení úřední a služební povinnosti, a sice

1. podplacení (§§ 372—377);
2. porušení úřední povinnosti ve správě soudní (§§ 378, 384—388);
3. porušení úřední povinnosti ve příčině sňatků (§ 379), a
4. ve příčině listin (§§ 389, 390);
5. zadržení v úřadě (§§ 391, 392);
6. majetkové poškození při vybírání poplatků a jiných dávek za úřední výkony (§§ 393, 394);
7. porušení úřední povinnosti se strany poštovních úředníkův a zřizencův ústavů telegrafních a telefonních (§§ 396, 397);
8. porušení úřední povinnosti neoprávněným zabavením uzavřených dopisů, listův a zásylek (§ 398);
9. zlé užití moci úřední k poškození soukromých zájmů a sice donucením (§ 380), neoprávněným obmezením osobní svobody (§ 382), uškozením na těle (§ 373);
10. porušení úředního tajemství (§ 400) a

11. porušení úřední povinnosti sváděním podřízených a trpění úředních deliktů jimi spáchaných (§ 399).

K těmto speciálním případům porušení úřední povinnosti řadí se pak v § 401 všeobecný předpis, že úředník, který kromě uvedených případů jedná proti své úřední nebo služební povinnosti s úmyslem, aby někomu způsobil škodu nebo sobě získal prospěch, dopouští se přečinu.

Moc válečná.

I. Pojem.

Moc válečná jest souhrn náležitě organisovaných, vyzbrojených a vycvičených vojenských sil ve státě, který potřebuje jich k udržování své existence, k hájení svých práv a zájmů na venek, jakož i k udržování veřejného pokoje uvnitř. Válečná moc států, které mají v držení pobřeží mořské, rozčleňuje se v moc pozemní (vojsko) a v moc námořskou (námořnictvo, loďstvo). Historický vývoj válečné moci jest v podstatě stejný jako vývoj vojenství vůbec (viz toto). Rozdělení válečné moci ve vojsko a námořnictvo jest ve všech státech stejno. Jenom Rakousko-Uhersko činí tu výjimku, neužívajíc totiž ani v branném zákoně ze dne 11. dubna 1889 ani v předpisech branných a v ostatních dotyčných úředních ohlášeních významu »moc válečná«, nýbrž slova »moc branná«. Tato rozděluje se v Rakousko-Uhersku:

- a) na vojsko,
- b) válečné námořnictvo, resp. četnictvo,
- c) na rakouskou,
- d) uh. zeměbranu,
- e) na bosensko-hercegovské vojsko,
- f) na rakouskou resp. uherskou domobranu, konečně
- g) na zdravotní ústavy zřízené řádem Janovských a Německých rytířů, pak společností červeného kříže.

II. Vojenské trestní právo: Voj. tr. z. pojednává ve 3. dílu v §§ 304—331 o zločinech proti válečné moci státní. Za zločiny proti válečné moci státní jest, pokládati:

1. nedovolené verbování (najímání),
2. svádění nebo pomáhání ku porušení přísežní služební povinnosti vojenské,
3. vyzvídání a jiné činy v § 327 naznačené a proti státní moci válečné směřující.

Ustanovení § 307 voj. tr. z., že vyšetřování a trestání těchto zločinů též proti civilním osobám bez ohledu na jich řádný příslušný soud přikázáno jest soudům venkovským, bylo § 7 zák. ze dne 20. května 1869 č. 78 ř. z. co do působnosti soudců vojenských v tom směru změněno, že vyšetřování těchto zločinů ve příčině osob náležejících civilní pravomoci přísluší soudům civilním, jen ve případě vypovědění nebo vypuknutí války náležejí také civilní osoby ve příčině těchto zločinů pravomoci vojenské. Den, kdy takovéto rozšíření kompetence nastane nebo přestane, má ustanoviti ministr spravedlnosti a úředně uveřejniti.

ad 1 a 3: Co se týče nedovoleného verbování (najímání) a vyzvědačství (špehování), viz příslušné články.

ad 2. Svádění k porušení vojenské povinnosti služební přičítá se

- a) jako zločin proti válečné moci státu tomu, kdo muže přísahou k službě vojenské povinného, byť i sám v takové povinnosti nestál k ne-